

Vastaus kirjalliseen kysymykseen pakkoavioliitoista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Olli-Poika Parviaisen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 75/2018 vp:

Aikooko hallitus ryhtyä lainsäädännöllisiin toimiin pakkoavioliittojen kriminalisoimiseksi ja mitä hallitus aikoo tehdä viranomaisten tietoisuuden ja toimintatapojen parantamiseksi pakkoavioliittoihin puuttumisen osalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Avioliittoon pakottaminen on kriminalisoitu eli säädetty rangaistavaksi jo nykyään. Sääntely täyttää myös Istanbulin sopimuksen tätä koskevat vaatimukset.

Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus) 37 artiklan mukaan osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että aikuisen tai lapsen tahallinen pakottaminen avioliittoon säädetään rangaistavaksi.

Sopimus on pantu Suomessa täytäntöön hallituksen esityksellä 155/2014 vp. Täytäntöönpanon yhteydessä rikoslakiin lisättiin nimenomainen maininta avioliittoon pakottamisesta (1 luvun 11 §:n 2 momentin 8 kohta). Esityksen perusteluista (s. 51—52) sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnöstä 15/2014 vp (s. 8) ilmenee, että henkilön saattaminen pakkoavioliittoon täyttää rikoslain 25 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ihmiskaupan, 3 a §:ssä tarkoitetun törkeän ihmiskaupan tai 8 §:ssä tarkoitetun pakottamisen tunnusmerkistön. Rangaistavaa on paitsi varsinainen pakottaminen, myös henkilön luovuttaminen, kuljettaminen, vastaanottaminen ja majoittaminen hänen saattamisekseen pakkoavioliittoon. Myös ihmiskaupan yritys ja samoin kuin avunanto ihmiskaupparikokseen on säädetty rangaistavaksi.

Kattavasta sääntelystä huolimatta pakkoavioliittoihin liittyviä kysymyksiä käsitellään rikosprosessissa hyvin vähän. Vähäinen määrä johtuu muun muassa siitä, että käsittely edellyttää käytännössä, että uhrin antavat heille läheisiä henkilöitä koskevia lausumia ja todistavat heitä vastaan. Avioliittoon pakottamista on myös vaikea näyttää toteen. Näihin seikkoihin ei ole mahdollista vaikuttaa muuttamalla rikoslainsäädäntöä. Sitä vastoin on tärkeää, että ilmiöön kiinnitetään huomiota ja sen tunnistamista sekä viranomaisten yhteistyötä kehitetään edelleen. Tämä on myös rikosvastuun toteutumisen edellytys.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 75/2018 vp

Oikeusministeriö teetti viime vuonna pakkoavioliittojen esiintymistä ja ilmituloa koskevan selvityksen (Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, selvitysmuistio 2017). Selvityksessä haastateltujen asiantuntijoiden mukaan viranomaisilla on riittämättömät tiedot pakkoavioliitoista ja niihin puuttumisesta. Haastateltavat peräänkuuluttivat ohjeiden ja koulutuksen lisäämistä. Tärkeässä asemassa ovat ennen kaikkea toisen asteen oppilaitokset ja niissä toimivat eri alojen ammattilaiset (opettajat, terveydenhoitajat, psykologit ja kuraattorit), lastensuojelu sekä maahanmuuttoviranomaiset. Myös turvakotipalvelujen saatavuus samoin kuin maahanmuuttajien kotouttamistoimet ovat tärkeitä.

Oikeusministeriö järjesti joulukuussa 2017 ajankohtaisskeskustelun viranomaisille pakkoavioliittojen ehkäisystä Suomessa. Edellä mainitun selvityksen ja ajankohtaisskeskustelun pohjalta oikeusministeriö yhdessä muiden viranomaisten kanssa kartoittaa parhaillaan tarvetta jatkotoimenpiteille. Toimenpiteiden seurantaa jatketaan osana valtioneuvoston ihmiskaupan vastaista toimintaa sekä osana naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan työtä.

Helsingissä 26.3.2018

Oikeusministeri Antti Häkkänen